

Amsterdams
Tafel - Praetje

1649

100-119

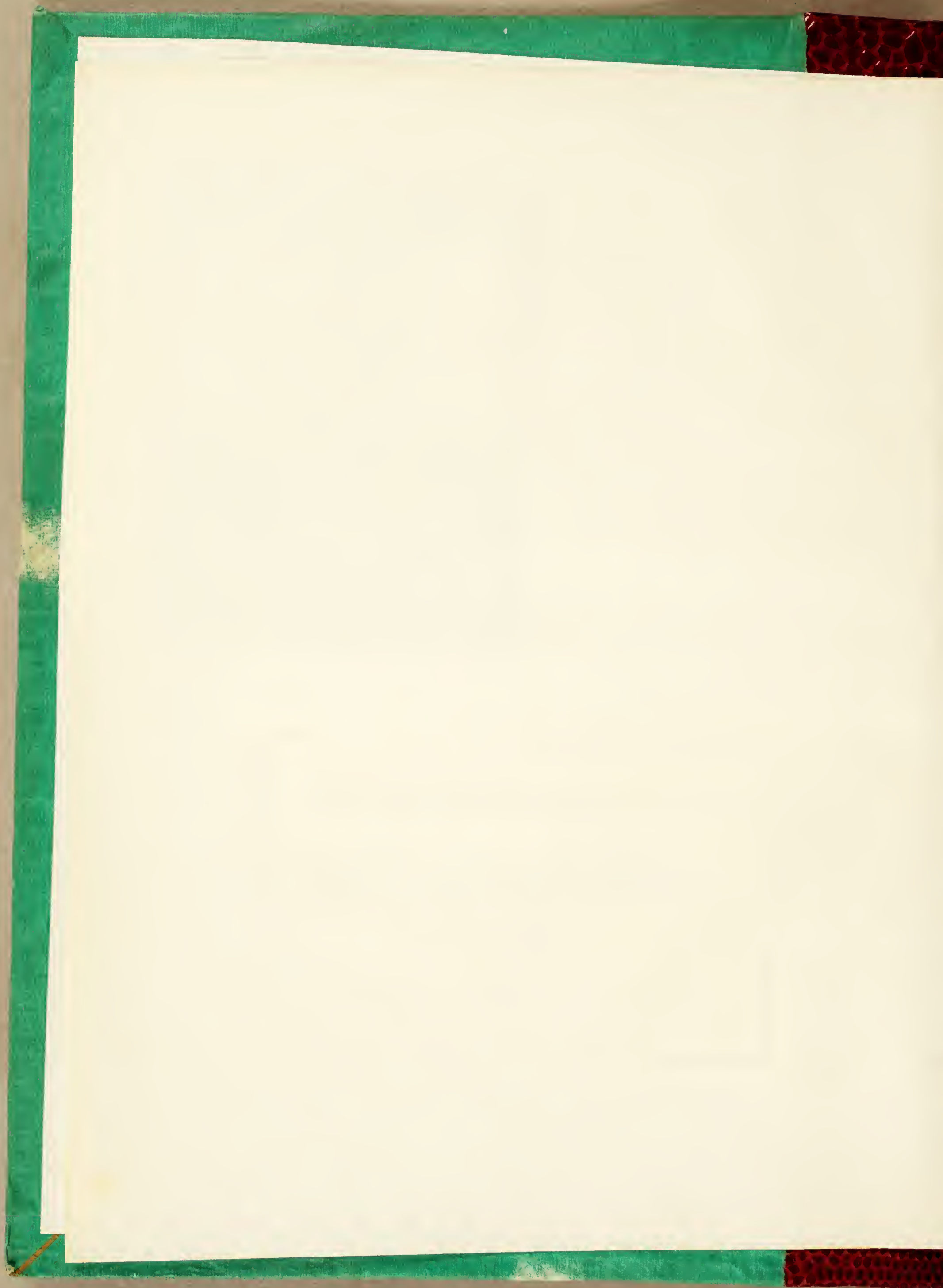
Acquired with the assistance of the

Phia Augusta Brown

Fund

JOHN CARTER BROWN LIBRARY

KONINKLIJCK

Amsterdams

TAFEL-PRAETJE.

Van

Wat goets en wat Quaets

En

Wat Noodichs.

Tot GOUDA,

By Iasper Cornelisz, Boeckverkooper woonende op de Cingel,

A N N O 1649.

KORT EXTRACT

Van dese t'samensprekinghe.

Signeur Blaeu woonende tot *Amsterdam*, gaet sijn vrient *Sr. Root*, die opt *Pleyn* aldaer inde *Herberg* van't *Ruyge Schaep* gelogeert was, korts na de middach besoecken, die hy daer noch over *Tafel* vint, vergeselschapt met *Sr. Geel* en *Sr. Groen*, d'eene uyt den *Haeg* d'ander uyt *Zeelant* eerst gekomen sijnde: en vertelt haer de goede en quade tijdinge van *Brasil*, daer na het *Nieus* uyt *Portugal* van d'uytrustinghe van de veertich *Gallioenen* aldaer: daer op vallen onder haer verscheyde discouren, en eerstelijcke of ons branden inde *Bahia* goet of quaet is: daer na wie d'oorfaeck is dat de *Vrede* met *Portugal* niet en is gemaect, en dien volgens van al dat onheyl en jammer datter in *Brasil* dese twee leste jaren is voorgevallen: d'een sustineert dat het den *Ambassadeurs* schult is, d'andere de bewinthebbers schult, de derde beschuldicht de *Hoghe Regeringhe* des *Lants* de vierde de fonden aen beyde sijde, de vijfde wijt het de *Zeeuwen*, en de *Seste* de *Generale* quade *Regeringhe* vande *Compagnie*: van dat propooft vallen sy wederom op de *Vrede* met *Portugal* alsooder ghevraecht wiert, waerom datmen die handelinghe niet weder hervatte, en *Vrede* maecte? en daer op komen sy te spreken vande vijf groote beletselen of hinderpalen dieder inde wech sijn gekomen, namentlijk het innemen van *Angola*, het af branden van de *Capitanye* van de *Bahia*, de *Zeeusche Caperye*, het oprechten van de *Compagnie* in *Portugal* en het slaen van ons volck in *Brasil*, en wat elck daer mede voor heeft: en na rijpe examinatie van dien, wort gesustineert, dat *Portugal* nu op geen anderen voet sal willen handelen, als om de resterende plaetsen van ons *Brasil*, voor tien duysent *Kisten* *Suyckers*, te verkoopen en dat ons dat oock best is, maer dat wert seer qualijck opgenomen en wedersproken, van de waert *Sr. Vrolyck* alias 't *Ruyge Schaep*: die een middel voorslaet tot redres vande *Compagnie*, maer d'andere verwerpen die, en slaen voor dat best is, eerst te onderstaen of den *Ambassadeur* noch ghenegen is te handelen, en soo ja datmen met hem de *Vrede* kort af sluyt mits de verloren plaetsen van *Brasil* restituerende, en wat *Angola*, *St. Tomee* en de geeyfchte *Suykeren* aengaet, daer over wert een ander voorflach gedaen, en met eenen aengewesen, datmen op die voet de *Compagnie*, somen wil, voorts kan reddens of haer vervallen staet redressieren, en hoc.

Amsterdams
TAFEL-PRAETJE,
Van

Wat goets en wat quaets, en wat noodighs.

Seigneur Blau.

Goeden dagh Trijntje.

Trijntje de Meyt.

Goeden dach Seigneur Blau.

Sr. Blau. Wel soete Mept/ hebje noch geen Man?

Trijntje. Wel: wat sou ick met een Man doen?

Sr. Blau. Wel Moer; wat doeje met de Vuender dieje daer in jou hant hebt?

Trijntje. Wel: daer hoen ick en byj ick altemets me / wat seggen is dat?

Sr. Blau. Wel Kijnt ick segje niet mier: maer alle jocken laet baren / ick weetje een mope Wyper.

Trijntje. Wie toch Sr. Blau?

Sr. Blau. Wat dunct jou van mijn Knecht Gerrit?

Trijntje. Die lelijke zwarte Dent / die scheele wip / en die noch sulck een snee in zijn wang het? wilje mijn daer aen Hpleken? ick danckje daer veur
Seigneur Blau.

Sr. Blau. Wel hoe houjeje dus qualijck? mijn liebe Kijnt weetje niet als een Man een kennis moper is als een Dupbel / dat hy dan al mop genoegh is / als hy maer de kost weet te winnen?

Trijntje. Sr. Blau het lijckht niemedalle / je praet ghen rop / ick moet een mope Wyper hebben.

Sr. Blau. Wel Mepsje siet dan selfs om: en segme is Sr. Root t'hups?

Trijntje. Ja hy sit noch ober Tafel / maer je meught wel binnen gaen.

Sr. Blau. Affer veel geselschap hy?

Trijntje. Noch maer twee andere Mannen van buyten / een van Zeelant en een upt den Haegh, met ons Miester en Vrouw. Sy hebben al egeren en leggen maer een praetje.

Sr. Blau. Wel ick mach dat doen: Bon pro face Messieurs.

Sr. Root. Welkom Sr. Blau waer blijfje soo lang : hadje wat eer ghekomen/je sout een lustige Zo Visch gebonden en ons helpen eten hebben.

Sr. Blau. Wel : ick bedanckje/ ick ben wat gheoccupeert gheweest / en heb trouwe al gegeten.

Sr. Root. Wel men dzincht noch wel een reys/avous, en sit neer.

Sr. Blau. Ja maer ick sal meugelijck dese Heeren beletten.

Sr. Groen. Niet met alle Sr. Blau, van onsent halve sit vyz neer en helpt onse praet vermeeren / wy hebben niet veel te versupmen / en vertelt ons toch wat nieuws hebje/want wy zijn so effen booz't mael in Stadt gekomen / en hebben noch niemant gesproken.

Sr. Blau. Dat wil ick gaerne doen : wy hebben hier anders niet als de oude goede en quade tijdinge upt Brasil, en die van Portugal.

Sr. Groen. Wy : vertelt ons doch hoe't eygentlyck daer me is gelegen.

Sr. Blau. Dat ons volck in de Bahia een Lant-tocht heeft ghedaen/ en daer wel acht-en-twintigh Snycker Meulens met een groot Doorp daerse al 't Wee gheblucht hadden/ en noch veel andere Hupsen verbrandt / boozts oock eenighe Nietvelden verwoest/ en 't Lant uptgerooft : Dat de Kapers inde leste twee Maenden wel veertien Hysen hadden genomen/ ende in alles wel hondert en vijftien soo groot als kleyn. En dat de Dibzes op't Reciff goe koop waren/ dooz't nemen van al de Portugesche Prysen : Dat inden Engelsman / diese onlangs genomen hadden / en ghemonteert was met dertigh Stucken / groote quantiteyt Touwerck booz groote Schepen en Ammunitie hadden gebonden: Dat onse Soldaten oock grooten Vuyt booz haer selven hadden ghemaecht en op't Reciff me gebracht : Dat daer-en-tegen/ ons Wegher sterck vier duysent Man/tegen de Rebellen uptgetrocken zijnde/vande selve geslagen was / en soodanigh datter wel ontrent sesstien hondert Man ghebleven waren/en veel ghebanghen ghenomen : 't schijnt dat de boozste de moet verlozen gaben als haer eenige Paerden van achteren besprongen / en daer op haer Gheweer van haer wierpen/en so deur liepen/latende de achterste in't stich : dat wederom een groote verflagentheyt aldaer op't Reciff by-bracht : Boozts upt Portugal heeft men: Dat de Koopluyden aldaer/siende dat haer Schepen gaende na Brasil dagelijck van d'onse genomen wierden/of aen't Strant gejaecht en so omhals raechten/ soo veel by den Coninck en den Raedt van de drie Staten des Rijcks te weghe hadden gebracht datmen dooz't heele Coningrijk een Brasilsche of West-Indische Compagnie soude oprichten / om alleene upt Portugal daer heenen en op Angola te Negotieren/ en dat deselve Compagnie veertigh Gallioenen soudentruusten/tot Conboy van de Coopbaerdp-Schepen / en datmen alle Jaren eens of twee mael van Portugal op Brasil, en van daer op Portugal met een sterke Vloot/soude varen/geconvoeert met een goet en suffisant getal van de boozseyde Gallioenen/ om niet genomen te werden vande Zeeusche Kapers : en op dat

dat het selve te beter effect soude mogen nemen / soo had den Coninck met de
booschreben Raed gheconsenteert / dat geen van de Capitalen die daer inghe-
legt soude werden / Confiscatie subject soude zijn; sulcx dat het Generael Ca-
pitael in korten tijt by de Joden is ghetepkent / groot soomen seyt vier Mili-
oenen Ducaten / dat ontrent Hondert Tonnen Gouts is. En daer wert noch
byghesept dat by probisie op alle de Habens van Portugal verboden is / met ee-
nighe Carrabelen vooztaen meer op Brasil te varen / maer met alleen Sche-
pen die ten minsten sestien Stucken op hebben / en met alsulcke Bloodt als
geseght.

S. Groen. Is dat so?

Sr. blau. Voozwaer 'tis so: Ick heb selfs verschepde Brieven van't Re-
ciff, en van Lisbona aen d'ibersche Persoonen van qualiteyt geschreben / ghe-
ghelesen / en voozts van andere sulcx meer verstaen / die daer mede schrybens
van hadden. 'tIs voozseker so.

Sr. Geel. Dat's lelijck toeghestien van den Gouverneur in de Bahia en dat
sal hem qualijck bekomen: Die Man is zijn Hoofst guyt soo haest als hy in
Portugal comt en noch qualijcker ist van ons Volck toegesien / dat sy haer so-
lateu slaen van de Portugesen / diemen soo weynich heeft geacht / dan 'tis een
out Spreeck-woort / Datmen sijn Vyant niet al te kleyn moet achten. Hoep!
sulcken affront is ons in Sestich Jaren van den Coninck van Spagnien niet ge-
daen: Dat sal voozseker nergens anders dooz by gekomen zijn / als dooz het
recht beleyt / de kleyne voozsichticheyt en voozsozghen en on-erbarentheyt van
onse Officieren aldaer: Houw sietmen hoe veel daer aen gelegen is / en wat
een mislag het was datmen Graeff Maurits van daer weer t'hups ontboot / oock
datmen hem niet weer daer heen sont: so moetmen leeren met schae en schant /
ondertusschen ist aen beyde zijde een bedroefde en blyde tydinghe. Ende kan
ick niet sien dat het van d'onse welgedaen is dat sy al die Ingenhos hebben af-
gebzant.

Sr. blau. Wel houjet seker daer veur?

Sr. Geel. Ja ick seker / en vooz een sotte daet / en die wy hier na noch groo-
telijcx beklagen sullen. Dan 'tis goet te sien dat een Groeniger en geen Hol-
lander daer aen 'tRoer staet.

Sr. blau. Wel Sr. Geel. Hoe praet je dus? 'tLijcht of je geen Lief-heb-
ber van de Compagnie noch Patriot van't Vaderlant waer.

Sr. Geel. Niet? seker: En ick laet m'n voozstaen / dat ick dat soo wel
ben als pmant in't Landt / niemant te nae ghesproken: Maer waer by kens-
men die? Niet in quaden maer in goeden raet te gheben: Niet in quade en
schadelijcke / maer in goede en profijtelycke aenslaghen te helpen beoordenen;
Niet in de hoofden haer fouten en groote mislaghen te prijsen en vooz Supcher
op te eten / maer in die te misprijsen met reden te berispen en dat aen te wijsen.

S. Blau. Wel S. Geel: Daer heb ick wel niet teghen / en beken dat me:
Maer segmen eens / houie dat dan booz geen goede tijdinge? en niet wel ghe-
daen te zijn? en ondienslich booz de Compagnien.

Sr. Geel. Ja ick seker / als ick gheseyt heb.

Sr. Blau. Wel seghme doch eens waerom?

S. Geel. Daerom: Je weet immers wel dat de Compagnie in Han-
delinghe staet met Portugal, en datse ten naeste by veraccordeert zijn ober haer
differenten / immers altijd int gheheel wat Brasil aengaet / (want de questie
vande Beesten en acht ick niet) en wat haer verschil van Angola en het Eplant
van St. Thomee betreft / ghy weet immers wel dat die niet de Commertie van
die Plaetsen raeecht / die beyde partijen eben schoon en ghemeen sou blij-
ven / maer wel alleen daer in bestaet / wie de Jurisdicctie van dien sal toekomen /
en dien volgens deselve met haer Volck besetten / of de Coninck van Portugal
of de Compagnie / of elck de helft / dat immers een kleyn verschil is / ja niet
waert datmen daerom malkander een Man doot slaet. Ich braeg u nu of dat
van de Compagnie nu wel gedaen is? staende in sulcke terminis of gelegent-
heyt met malkanderen. Wat mijn belangt ick verstaet so niet. Noch meer:
't Is seker dat den Coninck van Portugal de Rebellen in Brasil wel spicialijck en
scherpelijck heeft belast / geen bozdere verwoestinghe noch Brandinge in onse
Capitanien te doen / en dat alleen upt consideratie vande booznoemde Han-
delinghe / en om deselve daer dooz niet te verachten / maer beel eer te abance-
ren / en op hoope dat die haest voltrocken sal worden. Ja dat hy tot dien epn-
de eenighen van zijn Officieren met haer Troupen upt de Bahia by de Rebellen
heeft gesonden / om 'tselbe te weeren / of die dat wilde doen. En wat dunckt
u behoorde wy deselfde discretie teghen hem mede niet ghebruyckt en zijn Ca-
pitanien dienvolgens so wel verschoont te hebben als hy d'onse? Doozts braeg
ick u of de Compagnie daer eenich groot boozdeel of prozijt mede gedaen heeft?

Sr. Blau. Wel neense / want vier of vijf hondert kisten Supchers / diese van
daer gebracht hebben en acht ick niet.

Sr. Geel. Wel: segme dan / waerom heeft sy dat dan gedaen? of wat is het
booznemen het oogenmerck van haer liebe President en fraye Hooghe Raden
daer in of in die Tocht geweest? of wat hebben sy daer me beur gehad? ick bid
u segme dat.

Sr. Blau. Wel: dat weet ick seker niet: dan ick gisse om den Wyant / die on-
trent het Reciff of haer te dicht op't lijf leyt / daer dooz te debetteren / en onse Ca-
pitanien te doen verlaten; of oock wel om den Coninck van Portugal daer dooz
te dwingen om haer wil te doen of epsch toe te staen van Angola en St. Thomee,
ofte oock wel om haer te rebengeeren ober de af-brandinge vande Capitanien
van Paraiba en Rio Grande.

Sr. Geel. Daer antwoort ick dat op: wat het eerste belangt / haer Brandin-
ge

ge kan daer toe niet dienen/ maer wel datmen in plaetse van sulcks / alleen met het volck na de Bahia had gegaen/ en daer op een bequame plaets blyben leggen/ onder schyn en met d'eygementen alleen/ van deselve af te sullen of te willen afbzanden/ eben gelijk de Rebellen en die bande Bahia by 't Reciff legghen. Wat het tweede belangt / dat kan daer mede niet toe dienen / want den Coninck sal daerom niet een hapzweet van zijn intentie en bozige resolutie wijcken / gelijk den tijd ons dat sal leeren. En wat het derde aengaet/ dat was soo noodich niet/ en konde met beter gelegentheyt en proffijt wel ghedaen of waergenomen werden.

Sr. Blau. Wel: daer is altijd niet veel me verbeurt.

Sr. Geel. Niet veel me verbeurt: segge dat? en ick achte datter al veel mee verbeurt is.

Sr. Blau. Wel: dat kan ick niet sien: ick bidje segme dat/ ick beken dat ick noch soo wijs niet en ben.

Sr. Geel. Wel hoorst dan toe: Voor Eerst dan soo houd ick het daer booz/ dat ons daerom God soo heeft gestraft of de Compagnie als u.l. ons hebt vertelt/ 't kan oock niet anders gaen/ want God is al te rechtveerdigh / en wie weet oft daer by noch blyben sal. Ten tweede: soo sal de Compagnie daer dooz by boozganck bande Bzede / missen moeten de thien duysent lasten Supckers/ die Portugal en die bande Bahia haer als dan souden gegeven hebben / volghens d'Articulen van Bzede daer men al eens in was/ dat wel vyf-en-twintig Connen Gouts bedzaecht. Ten derde: So wert de algemeyne Negotie en Schipbaert deser landen/ daer by soo veel verhozt/ als daer dooz des te minder Supckeren upt de Bahia over Portugal in dese Landen sullen komen: behalven dat daer dooz de Supckeren sullen komen te rijzen / tot bezwaringhe bande Gemeente deser Landen of haer Hups-houdinghe. Ende dat daer dooz de Zeeusche Capers/ in langen tijt geen Supcker-prijsen upt de Bahia en hebben te verwachten/ en dat zijn alsoo mijn redenen van 'tgeene ick sustinere / namentlijck dat het een sotte daet is gheweest het boozsepde bzanden inde Bahia.

Sr. Blau. Wel wat wouje dan ghedaen hebben / had yder seggen in ghadt?

Sr. Geel. Dat sal ick u wel segghen: Ick soude mede wel goet ghebonden hebben/ met het volck na de Bahia te gaen/ maer in plaetse van sulcx soude ick daer zijnde/ en wel vast op ons boozdeel leggende/ en al de Supcker-Molens in ons ghewelt genoegsaem hebbende/ geraden hebben den Gouverneur bande Bahia aen te bieden ende te presenteren/ wederom van daer te gaen/ sonder eenige schade te doen/ by aldien dat hy wilde verforzen en te weghe brengen / dat de Rebellen mede upt onse Capitanyen vertroocken/ en daer upt bleven/ oock sonder eenige schade daer te doen/ en datmen tot versekeringhe van alsulcke Contracten en beloften aen beyder sijts Ostagiers soude mogen eyschen / gheben en nemen.

nemen. Ende wie twijffelt daer aen / dat sulchs by den Gouverneur bande Bahia niet soude aenghenomen zijn gheworden? en daer mede had men ons quartieren of 't Platte Landt van dien wederom by ghelacht / sonder eenighe bloetstortinghe.

Sr. Blau. Wel: ick heb niet tefeggen/ en mochte wel lijden dat men dat soo gedaen had.

Sr. Geel. Dats nu te laet: en God wilt haer vergeben die van al dat jammer berdziet en bloetbergieten d'oorzaecke zijn: seker men had dat wel konnen beurkomen; en het doet my seer in mijn hert dat ick dat hoor.

Sr. Blau. Dat meughen wy en de Portugesen niemant anders wijten als den Ambassadeur die in den Haegh lept/ die is daer d'eenige oorzaeck van: had hy gewilt de Dzee had al lang besloten eweest/en daer me alles boozgekomen.

Sr. Geel. Waerom segh jy dat het den Ambassadeur van Portugals schult is/dat de Dzedetusschen zijn Heer ende de Compagnie boozdesen niet gemaect en is? en dien-volghens dat hy oock d'oorzaeck is van al dat bloetbergieten en boozts alle d'andere miserien van Brasil, dese twee leste Jaren boozgeballen? hy heeft immers zijn beste gedaen om de Dzedete maken/en daer ober by de Heeren Staten sterck aengehouden/maer al te vergeefs.

Sr. Blau. Ja in't eerste heeft hy zijn beste daer toe/soo hy meent en sept/ gedaen/ eer de leste Bloot met al de Soldaten wegh gingh / upt bzeese dat wy de Bahia daer mede soudent aentasten; maer daer na / en booznamentlijck / na dat hier te Lande de tijdinge quam van 'tongeluckigh succes van ons volck in Brasil, heeft hy dat so slappelijck aengebonden/soo ick hoor/dattet hem qualijck de pijn waert was/ daer ober pement van d'onse of de Commissarisen / daer toe Becommitteert/aen te sprecken/ latende hem boozstaen / dat wy veel eer hem daer ober mosten komen soecken; ende krijgende de tijdinge dat de Portugesen Angola wederom hadden inghenomen soo brack hy selfs ghenouchsaem alle de handeling af / onder pretext / dat hy eerst naerder last van zijn Coning hebben most/aengaende Angola, en dat deselve gheensints van de Capitanije van Seraggippe afftant wilde doen/latende hem boozstaen / dat wy hem van doen of behoorde na te loopen/ en selfs om de Dzedete aen te spreken / in plaetse van dat hy had behooren/ sich niet eens daer ober verhoobeerdicht te hebben (als wel wetende dat d'expeditien der Oorloge alleen aen den Hemel hangen/ ende gemeenelijck byten opinie uptballen) noch de begonnen handelinghe afghebroken / maer veel eer pberiger ober de Dzedete aengehouden / en die met alle serieuseinstantien ons gelijk als afgeparst te hebben/ met ernstich versoeck/datmen van deser syde sich doch wilde of geliefde te contenteren / met de restitutie van onse verlozen plaetsen in Brasil, de thien duysent Kisten Supchers/ en soo veel slaven of Swerten upt Angola alleen/als wy tot deculture en dienst van ons Nederlandts Brasil van tyt tot tyt van node sullen hebben / met hooge en diere verclaringe dat

dat den Staet van Portugal niet meerder konde doen noch verder mochte gaen om t'hoofst op te houden / en met klaechlijke remonstrantie aengaende haer be-
doef de stant en ware Oozloge met den Koning van Castilien, hadde hy nu soo
geprocedeert / in plaersen / als gesept / en daer hy noch vzienden gemaecht / die
hem daerinne gheassisteert hadden / ghelijck die booz gelt en schoone woorden in
de Hage wel zijn te krijgen / en al vande Principaelste oock / en boozts de booz-
naemste Heeren en leden van onsen Staet int particulier daer op besocht en
aengesproken / en derselver goede genegentheyt met vziendelijcke bejegeninge en
courtospe sien te winnen / hy hadde ongetwijffelt ober ses Maenden de Bzede
al gehad / ende dien volgens al dat onheyl / al die schade en verwoestinge / al die
onkosten / mitsgaders al dat jammer en verdriet en groot bloetstozten boozghe-
komen hebben. Maer neen / dat wildemen niet doen / daer was men te trots
en te groots toe / dat soude tegens zijns Meesters reputatie geweest / en met zijn
eygen desseppen niet wel ober een gekomen hebben / men achte niemants raet
men hieltse booz suspect die hem waerschoude / men sachse lieber van achteren
als van boozen ; men wilde elcx hulp wel hebben / maer niemants dienst betalen /
booz niemant waesser een stupber ten besten / men ging oock lieber Jaghen en
Vliegen / en inde Comedien en zijn tijt verslijten met lang slapen / speelen / mu-
zick te hoozen ende Games te karresseren / als niet kennende onsen Staet /
de nature van onse natie en zijn debitoir hier ten Hobe: het welke een seker per-
soon / den Coning van Spagnien eens afbeelde by de ghelijckenisse van een Kat ;
daermen met schoone woorden / veel soete en saste strelinghen alles konde van
krijgen watmen wilde / ja zelfs haer eyghen Zongen ; maer somense wat hert
handelde / datse terstont gram wiert / crabde / van haer blies / en wech bluchte /
sonder in een langhe wijle haer wederom te laten sien en handelen ; en seker
t'was geen vzeemde ghelijckenisse : sulcx datmen daerom met waerheyt wel
mach segghen / dat den Ambassadeur booz alle tselbe d'oozsaech is van al dat
jammer en verdriet / want hadde hy de Bzede intijts als gesept / uytgewrocht /
soo soudemen daer op terstont Bzieden afghedaerdicht en daer by alle vordere
hostiliteyt verboden hebben nu wat danck hy daer booz / van zijn Heer en
Meester den Coning van Portugal hebben sal / sal hy hier naer vernemen / ick
wou altijt met hem daerin geen part noch deel hebben want ick sou vzesen dat
mijn Bachups in Portugal komende sou vliegen vangen.

Sr. Groen. Maer Monieur Blau benje niet geabuseert ? ick hooz nochtans
inden Hage dat hy geweldich gependert heeft om vzienden te maken / en dat
hy de Heeren van Hollant op hare vergaderinghe aldaer veel malen heeft gaen
spzeken / en deselbe tot de Bzede soecken te disponeren : oock dat hy daerinne van
tijt tot tijt wel gecontinueert soude hebben / hadden hem de Heeren van Leyden
niet eens soo schandelijck beseghent ; dewelcke haer op soodanich versoek en
aenspraech niet waerdich achtte hem van gelijcke met bloote hoofden gelijk

hy was/en gelijcke beleeftheyt als hy gebuytte/aen te hozen en 'tantwoozden / maer in plaetse van dien gaven sy hem / met verstoorde gemoederen deel spytige en schampere woozden; hem oock niet als ober schouder aensiede/en sonden hem soo weder wech gelijck als een honts-jongen/sonder hem oock aen de deure van haer Logement te gheleypden / waer dooz hy daer in sulcken onlust nam dat hy dat me Vrouwe Douagiere de Princesse van Orange niet alleen gingh klagen/maer oock van doen af dat heeft nagelaten. Wozts weet ick niet anders of hy heeft alijt willich en bereypt gheweest om de Wrede te sluyten / en 'tzijne daer toe gecontribueert.

Sr. Blau. Wat ick u heb gheseyt Sr. Groen dat is soo / en ghelooft my hy is soo karich int geene dat ick seg als de Duyvel int goet doen/en betoont daerin dat hy een rechte Portugijs is / soo dat ghy wel meucht vertrouwen / dat hy noch niet eenen penninck gespendeert heeft / om eenighe vrienden te maken / of booz eenich genoten dienst / maer dat wil ick wel geloben / dat hy aen eenige wel schoone belofte gedaen heeft / maer oock dat hy die op zijn Portugijs sal betaelen / met het vierde part van zijn belofte en boozts met complementen en belofsten : en wat zijn deligentie van bisiten belangt / daerinne ging het int eerste redelijck toe eer dat onse bloot met het volck wech was / maer daer na / als ick gesept heb / liet hy dat oock heel na / en dat onder pzetert / van zijn quaet onthael van die van Leyden, gelooft my 'tis anders niet als ick u gesept hebbe.

Sr. Groen. Maer seker / kan men inden Haghe met gelt en goe woozden al sulcke luyden binden in de Regieringe / die haer dienst tot nadeel of boozdeel booz ghelt verkoopen / en daer men soo veel dooz kan uprechtten? of mee te weegh brenghen?

Sr. Blau. Ja zijt daer van verskert / of ghelooft dat bypelijck / en dat konje oock lichtelijck daer upt afnemen / dat men heeft ghesien / dat dooz 't bedrijf van een persoon van Staet / de Heer Prins van Orange Hooger Memorie met het Leger van de Hooch Mogende Heeren Staten Generael / teghen den Coninck van Spagnien, te Welde heeft moeten gaen / en dat men de handelinghe van Wrede een gantsch Jaer genoeghsaem heeft moeten postponeren / tegen de goede wille en intentie van haer Ed: Groot Mo: de Heeren Staten van Hollant en West-Vriesslant ; Item : oock daer upt / dat dooz het bedrijf van een Man van Staet / booz de somma van drie duysent guldens / dat groot en seer hoognoedich werck / dat tegen de Popen en Papisten / ober drie of vier Jaren hier te Lande in handen wiert genomen / en ter saecke van 'twelcke soo veel excessive groote moeyten en kosten waren gedaen / tot nu toe achter de banck is geraeckt ; Item oock daer upt / dat seker persoon van de Regeeringe / den Ambassadeur van Portugal onlangs dooz een vertroude Drient liet aenseggen / dat soo hy vijf duysent guldens daer aen wilde hangen en hem dadelijck geben / dat hy te weegh sou brenghen dat sekere groote slaggh die booz Portugal bereypt wiert (denoterende daer mebe
de re-

de resolutie van de Vrieten van Represalie) sonde ghebroken werden / te weten dat die resolutie geen effect sou nemen : Maer de Portugijs of en had geen gelt of en achte dat niet / of en geloofde niet dat een man soo veel soude konnen uptrechten in desen Staet / en daerom bleef dat na / en de Vrieten van Represalie ginghen upt : wat dunckt u mach dat mede niet op Rekeninghe van des Ambassadeurs quade negotiatie en wandeboir gestelt werden? Item oock daer upt dat seker Staets persoon noch onlangs teghen seker Daep / op onse frontieren woonende / en die grootelijc beducht was dat hy wegh soude moeten / gheseyt heeft / soo dat gheschiet soo sal ick u wederom daer in bzinghen ; ende specialijc mede upt de proceduren vande Papen en Papisten soo vande Meperpe vanden Bosch , Baronne van Breda , Marquisaetschap van Bergen en andere Frontier plaetsen als van dese Nederlanden en derselber gheassocieerde Landen en Steden selfs / daer men Historijen van soude konnen beschrijven. Zijnde wel grootelijcs te beklagen / datmen eenige particuliere personen soo veel authoziteyts toelaet / of datmen ghedoogt dat deselve / tot af-breuck / schade en schande beyde van den Staet des Lants en de Kercke Gods soo veel uptrechten : want daer upt niet alleen / d' inkruppinge van de Papisterije of d' Afgoderije meer en meer sal ontstaen maer oock eyndelijc deselve ellende en miserije daer Engelaat Yrlant en Schotlant dese laeste Jaren zijn in vervallen.

St. Root. Nu dat obergeslagen : Ick en kan ebenwel den Ambassadeur van Portugal niet wijten / datter gheen Vrede tusschen ons en Portugal vooz desen is ghemaecht / maer wel de West-Indische Compagnie / of om eyghentlijc te spreken / de Bewinthebbers van dien / en dat daerom / dat sy / die de sozge vooz namentlijc vande Compagnie bebolen is / geen beter sozge daer vooz gedragen en deselve genouchsaem veracht en verstoten hebben / als haer die wiert aengeboden en gepresenteert / soo schoon als men soude mogen wenschen / maer neen / sy stopten haer ooren en sloten haer ooghen niet willende daer eens na luyster en noch omkijcken : en als de Regeeringe des Landts haer hadden onderrecht en daer toe bewogen / datmen soude sien met Portugal t'accozderen en verdoont dat dat best waer / so hebben sy soo onbillicke of schandelijcke eyfch ghedaen / dat het scheen dat syder ine geketen / eyfchende onder andere de Bahia , met twee of drie hondert Connen Gouts / onmogelijche dingen : daer na / siende haer onberstant / hebben sy haren eyfch wat vermindert / en eyndelijc met veel persuasien van de hooge Regeeringe des Lants / heeftmen haer na langh verloop van tijdt / onder andere maer daer toe konnen bzingen / dat Portugal en die van de Bahia tot vergoedinge van haer geleden schade / aen haer souden gheben thien duysent Kisten Suickers in de eerste thien Jaren / alle Jaren een duysent ; maer wat Angola aenging / dat Portugal daer van soude moeten af-stant doen / ghelijc oock van't Eplant van St. Thomee , en dat geheel aen haer cederen / ja selfs alle de plaetsen die de Portugesen daer naderhant soude mogen hebben inghenomen / beslaghen

en gefortificeert en deselve aen haer wederom overleveren/ mits dat sy ebenwel daer soude moghen komen Negotieren en van haer goederen en Swerten aen haer soedanige Col betalen/ als d' Ingesetenen van dese Landen; een eytsch die den Ambassadeur docht soo onredelijck en onbillich te zijn als men soude konnen stellen/ en daeromme oock booz Portugal niet aennemelijck: en de Contra presentatie van hem wiert by haer niet aenghenomen/ die nochtans/ na yders seggen/ billich en redelijck genoegh was: en als hier naer wert verhaelt/ de handelinghe daer op stil staende/ quam de tijdinge dat de Portugesen Angola wederom hadden ingenomen/ en daer mede wiert deselve genoeghsaem afghebzoken/ also sy boozgaf dat sy nu andere oordee eerst moeste hebben: over sulchs 't was mijns oordeels haer schult dat de Bzede eerst niet boozt en ging/ en daerom zijn sy oock d' oorzaeck mijns achtens van al 't Bloet dat sedert in Brasil gheslozt/ en van alle de schade die daer ghedaen is/ in somma van alle de totale verwoestinghe van gantsch Brasil, tot seer groote schade van de algemeene Commercie deser Landen/ insonderheyt van hare Participanten/ en tot groote koste van 't Lant. En dat is 't oordeel dat ich daer van geef: wat dunckt u daer van Sr. Geel?

Sr. Geel. Wat mijn aengaet/ ich wil gaerne bekennen/ dat mijn oordeel kleyn is/ en bykans stil staet in dese saecke: ebenwel dewijle dat je mijn geboelen oock gaerne sout willen weten/ so sal ich u die mede bepleen/ onder verbeteringe nochtans van beter gheboelen: mijn oordeel dan is dat de hooghe Regeeringhe des Lands oorzaecke zijn/ van dat de Bzede met Portugal over lange niet en is gestoten en voltrocken/ en dienvolgens dat sy schuldig is aen alle dat bloetbergieten/ al den jammer en ellende/ al de destructien/ plonderingen/ verderf/ kosten en schaden die in Brasil de laetste twee Jaren zijn gevallen/ gheschiet/ bedreven en geleden. Ende dat om redenen dat sy/ als zijnde de Hooghe Oberigheyt des Lands (die de opperste sozge en toezicht / vande gemeene welbaert derselver/ en particulierlijck oock van de Oost en West-Indische Compagnien / als medeleden van haer lichaem / toekomst) behoort hadde / de aenstaende zwaarigheden in Brasil te gemoet te sien/ en die te prevenireren / met de Compagnie van West-Indien aen te raden / ja te dwinghen tot het aennememen vande presentatie van Portugal, boozt bertreck vande leste Vloot met al het volck / daerse saghen dat Portugal eyghentlijck tot dien eynde die wel dede: want sy konden immers soo wel als de Portugesen dencken / dat sy refus en non acceptatie van dien/ niet anders daer upt te verwachten stont / als de boozsepde gruwelijcke bloedtsloztinge/ verwoestinghe/ jammer/ schade en onkosten / en dienvolghens mede de ruijne vande Compagnie. Sy konde oock daer upt wel afnemen/ dat de algemeene Commercie deser Landen/ daer booz ghenoughsaem verliesen soude / de Negotie vande Brasillsche Supckeren en andere Coopmanschappen die daer vallen/ tot merckelijcke schade vande Ingesetenen/ de Combopen des Landts/ gelijck oock mede dat daer upt alle Reringen en Schipvaerten van dien merckelijcke

kelijcke verflappinghe souden ontmoeten / en eyndlijck / dat **Sp** / om alle 'tselbe
wederom te rechten / lichtelijck in seer groote kosten en veel zwaarigheden souden
vervallen. 't Is immers alle wachters haer debitoir / de haren trouwelijck te
waerschouwen voort aenstaende quaet ; ghelijck oock alle Vaders haer Kinde-
ren te bezijden / selfs tegens haer danck / voort 'tongheluck dat sp sien haer ober-
'thooft te hangen ; gelijck oock alle Herders / haer Schapen voort den Wolff te
bezijden / met haer t' hups te houden of yet anders teghen haer wil strijdende te
doen doen / en dienvolgens (seg ick) had de Regeeringhe des Lants de Compa-
gnie daer toe behoozen gehouden te hebben / datse / voort 'tvertreck vande groote
Bloot / of noch wel een goeden tijdt daer na / dat den Ambassadeur noch soo eer-
lijcke presentatie dede / deselve had aenghenomen ; in alle gheballen daer na / als
wanneer sp ten naeste by d'accoort waren / en alleen onder haer maer dese
questie was / wie de Jurisdictie of possessie soude hebben en behouden van heel
Angola en het Eplandt van St. Thome, (vande Negotie en Commercie aldaer
en was geen questie / want daer ober was men eenich dat die gemeen soude blij-
ven / dat het principaelste point was) de Compagnie epschende die geheel / en den
Ambassadeur biedende de helft / doen hadde (seg ick) de Regeeringe des Lants
daer tusschen bepde behoozen ghekomen te hebben / en de partijen op d' een of
d' andere manier bereenigt / dat haer licht om doen had geweest / en dienvolgens
beslupt ick daer upt / dat by consequentie sp d'oozsaecke zijn van alle de voortsepde
schade en jammer die sedert die tijdt in Brasil is voortgheballen / ende noch voort-
handen zijn / eben gelijck een Vader te wijten is het ongheluck dat zijn Soon of
Kint is oberghekomen / om dat hy kennisse daer van hebbende / zijn Soon daer
van niet bezijt heeft / soo met zijn goeden raet als Vaderlijcke auctoritept. En
daer hebje nu mijn gheboelen daer van en geef mijn selven gaerne onder u beter
geboelen gebangen / of die slupt of niet. Maer Iuffrou Geertruyt wat seggh **Sp**
daer toe ? Laet ons u oordeel of goet duncken mede daer van hoozen.

Iuffr. Geertruyt. **De Waerdin** : Mijn oordeel / dat kleyn ende gheringh is /
voortnamelijck in dese saecke / wil ick **B. L.** gaerne mede deplen / dan die is
soodanich dat ick geen van alle drie daer mede wil beschuldighen dat sp oorzsa-
ke soude zijn / van dat de Bredde tusschen ons en Portugal niet en soude zijn ghe-
maeckt / en dien volghende mede van alle de misserijen en onheplen / die daer
doort zijn voortgeballen begaen / gheleden en bedzeben so wel in Ons als Portugals
Brasil : Maer dit seg ick daer op / dat onse / en Portugals en ons en haer Bra-
sils sonden daer van d'oozsaecke zijn / dat God de Heere doort zijn Goddelijcke
voortsieneichept de Bredde heeft belet / weerhoudende de ghemoederen vande par-
tijen en specialijck van alle die daer mede gemoept zijn gheweest / deselve meer
en meer teggen malkanderen verbitterende / alle hinder palen tusschen bepde
werpende / en haer Onderlinge questien van tijt tot tijt vergrotende / en dat om
d' een doort d' ander rechtveerdelijck ober hare groote zonden doort d' Oorzloghe te

straffen. En dit en is by God niet nieuws maer een out gebrypck / gelijk men dat met veel Exempelen en Schryftuur - plaetsen soude konnen bewijfen en segghe daerom / wareu daer geen sonden daer waren geen plagen. Item. Als God het Lant wil straffen so beneempt hy de Overicheydt haer Wijsheyt. Mijn raet is daerom dat elck een hem selven dat wijt en toeschryft of zijne sonden / en daer uyt een goet boornemen scheidt / daer van af - stant te doen / sich te beteren en God te bidden / dat hy die plaghen van ons wil af - wenden / ende uyt die dups - sternisse wederem een Nieu licht scheppen: De Bredde is immers een seghen Gods / daer hy wil om gebeden zijn / en die hy niet en geeft als op goede conditien: En dit is dat ick daer op weet te seggen.

Sr. Vrolijk. De Weert vanden Huyse wefende een af - ghedanckte Scheeps - Capiteyn en inde wandelinghe 't Ruych - Schaep genaemt, gelijk daer uyt - hangt. Hey Hey! Men Wijff raest: altyt komtse met de Schryft boort: altydt ist / dat 's onse sonden schult / of waender geen sonden daer waren geen plagen / al - tyt hebbent de sonden ghedaen met haer: 't Is altyt / dat 's groore sonde / daer sel jou God boort straffen en diergelijke / selfs als ick eens maer een Glaesje te veel drinck / of eens bloeck sonder mienen / of wat sloz dich spreek / of mijn Meest boortden Dupbel wensch ist haer salich / of dat ick op een Sondag of Wid - dach uyt de Kerck blijf / en een verkeertje met een goet byent leggh: Dan 'tis gheen wonder / sy is oock een van de Amsterdamsche Kerck - loopsters / die van 'smorgens te vier uuren alle Sondag / eer de Dupbel zijn schoenen aen het / op staet / om na de Kerck te loopen / en daerse te vijf uuren al na toe strijckt; somtijds na de Nieuwe / somtijts nae de Oude - Kerck; somtijds na de Zuyder / somtijts na de Noord / somtijts na de West - Kerck boort de Koe - hoeck heen / al na 'thaer int hooft komt / daerse nochtans hier een Kerck boort haer neus heeft gelijkje siet / ja sy is een van die Gat - Heplige / die op een Son - dach selfs niet mogen sien wercken / en altydt dat berispen / dus achtse niet / noch slater geen acht op wat sy seyt. Maer wilje eens mijn boortdeel daer van hooren / ick selje die braef op zijn Matzoos geben: lustert maer toe. Ick seg dat de verbruyde Zeeuwen boortsaech zijn dat de Bredde met Portugal ober lang niet ghemaecht is: want sy zijn altyt daer Dupbels tegen gheweest / niet tot boortdeel van de Compagnie / want daer dencken sy minst op / maer alleen om haer eegen profijts wil / soo by haer Administracy als Godlose Capery / die sy daer mee beurt hadden soo op de Portugiesen als andere / want daer leyt haer hert in begraven / ja so meenighe rechte Zeeu alsje op sapt soo meenighe Capery fulje daer in binden / sulcx dat de Zeusche Stierluy / met kracht en geweld en Hondert Dupsent practijcken belet hebben / dat het Schip ghenaemt d' West - Indische Compagnie van ober lang niet binnen is / maer noch bukten moet blij - ven / in dupsent perijckel van alle dach met Man en Mups te bergaen / en noch en kreumen sy haer daer ober niet / ja niet meer offe geen part daer in hadden. En

En so meendense met het Schip De Vereenigde Nederlanden oock om te springen om deselve reden/ maer wat deden de Hollandische en voornamentlyck de Amsterdamse Stuurlop? Se sette haer daer lustich tegen/en hebbende kennis van 't gat en goet ghesicht / resolbeerde het Schip met Gods hulp binnen te brengen/en gingen selfs een of twee by 't Roer staen / en een deel by de Focke-Mast / by de schoten / in de Marssen / int staende Want / een by de Vlag / twee drie by het Lootlyn / en boort overal daert van noode was / en lieten elck een praeten en seggen watse wilden / en voornamentlyck de Zeeuwen en de die van Wrecht / die met geweld als Jonge-Duyvels daer teghen waren / en sulck sochten te beletten / en pasten maer wel op / en settenter op in Gods naem / sonder de gront eens te raken / hoe stijf dat het waepde / en hoe hol water datter ging en waren wy de eerste oock die binnen quamen van de heele Vloot. Dat siende het Schip Hoogduytsch-Lant, het Schip Sweden en 't Schip de Spaensche-Nederlanden met het Jacht De Landt-Gravin van Hessen, vier Schepen die oock langh upt geweest waren en heel schaloos en vol siecken / die volgden ons boort na en quamen oock binnen / en souden de twee groote Schepen Vranckrick en Spaegnien met ons mede dien dach binnen gheraecht hebben / hadden se haer Hollantse Stuur-lup aen boort gehouden / maer die had de Franse Stuurman / upt enckel af-gunst / dat hy haer de eer niet wou geben / weer wech ghesonden / en Godt weet waameer datse noch binnen sullen komen / ick hoor datse weer t'Zeewaert in zijn / wel mijn Heeren wat dunckt jou daer van?

Sr. Blau. Heer waert Jp hekelt by wat groff / maer even wel ick verstaeye wel / en sel jou oordeel by d'ander seiten / elck het zijn geboelen / en elck mach 'tzijne daer upt nemen; Maer lust. Geertruyt jou Wijs oordeel daer heb ick niet tegen / en beken met haer gaerne dat God d'opper oorsaech daer van is / als die alles na zijn wonderlycke wijsheyt rechtbeerdelyck regeert en stiert / ja selfs alle Gyzlogen en Ellenden den selven dooz de gantsche Werelt / maer wy spreekken hier van de onder oorsaechen / of werckende oorsaechen / of d'Instrumentele oorsaechen / die God ghebruyckt tot uptvoeringhe van zijn Raedt / en buypen haer kennis. Maer Sr. Groen laet ons u oordeel oock daer op eens hoorzen. Jp bent een man van goet oordeel / die oock veel ghehoort en ghesien hebt en veel gelesen.

Sr. Groen. Mijn Heeren ick wou dat je my dat niet en bzaeghde / want ick sout met niemant van jou allen houwen / en van een ander geboelen zijn / dat ick mijn hert daer in sou uytspreeken : en dat en derf ick niet doen / upt brees of ick belicht d'een of d'ander van u of u Dzienden daer me sou mogen quaet maken en haer af-gunst teghen my verwecken / en wat leydt my daer aen / daerom 'tis beter gezwegen / als met spreeken byanden te maken / daerom ick bid u excuseert my en laet ons van wat anders praeten.

Sr. Blau. Neen Sr. Groen je moet jou oordeel mee daer op geben / ick verseker

her jou datje daer me niet verbeuren sult / 'tis maer u adbijs of oordeel datte geeft/na pou verstant / ghy wilt dat booz geen Euangelij verkoopen? Du seggh op dan.

Sr. Groen. Ja wel: alst dan wesen moet/so sal ick dat dan ooc doen/en seggh ick/dat niemant daer d'oozsaeck van is/als de quade Kegeeringe bande Compagnie in't generael / de Bewinthebbers misflagh en onberstant ontrent de handelinghe met den Ambassadeur van Portugal daer niet eens onder gerekent/als zijnde deselve dooz de Goddelijche boozsienighepdt tot een straf in haer ghewozocht) en soude ick die nu gaen vertellen en van stuck tot stuck verhalen/soo soude ick mozgen ochtent noch niet gedaen hebben: wie is die oock niet bekent? ober al weet men daer van te spzeeken: deselve is soo grof datse stinckt booz God en alle eerlijckz luyden/haer onderlinge oneenighept / en baetsoeckenthept en boozts haer Moozderijen/Dieberijen/ Ongerechtigheden / Opzannijen/beziegerijen/lasteringen/ oberlasten/ en veel andere dierghelijcke sonden/zijn soo veel en groot dat het eynd daer van wegh is: en dienvolgende seggh ick / dat deselve d'oozsaecke is dat de Wrede tot noch toe met Portugal niet en is ghemaecht als die/als een Segen en goetgunstighet Gods/niet waerdigh zijnde: en dienvolgens/dat sp oock d'oozsaeck is van al dat onhepl / Jammer en verdriet/dat sedert dese twee leste Jaren in Brasil is boozgeballen/tot een erenmpel of spieghel booz alle Regenten/dat sp haer Kegeeringe in de vzeese Gods met alle gherechtighept en beschepdenhept/na zijn wil / Gheboden en Insettinghen/ met booztplantinge van zijn waerhept/onderdrukinge van alle valsche Godsdienst/Afgoderije en Superstitie sien aen te leggen/ en God pberigh dagelijks te bidden om zynen Heplighen Geest en Segen. En dat is in't korte mijn verstant en oordeel in die saeck. En laet ons daer me dat propooft staken/en een pder by spn goetduncken laten/ en van de Wrede tusschen ons en de Compagnie van West-Indien wederom spzeken/die God en den Mensch behaeght: en vzaegh ick u/waerom wert die onderhandelinghe aen beyde zijden niet weder herbat / en de Wrede gemaeckt? boldoet my eens daer in/want d'Oozloge dient haer alle beyde niet/ia is haer op't alderhoogste schadelijck.

Sr. Blau. Dat sel ick iou wel seggen: daer zijn sedert de leste handelinghe / datse ten naesten by eenich waren / vjff groote en zware beletselen of hinderparten in de wech ghekomen/ die van seer groote speculatie en consideratie zijn/ en daerom tijt van node hebben om ten beyde zijde rijpelijck daer op te dencken en te delibereten / en dat is d'oozsaeck dat geen van beyde die handelinghe herbat of bozdert/ en dien volgende datmen de Wrede niet en sluyt: twee bande welke hebben sp veroozsaecht en twee by en de vijff de is by accident daer by ghekommen: te weten het innemen van Angola / het oprechten van haer Portugalische Compagnie / de Zeeusche Caperie/ het vranden van de Capitanie bande Bahia, en het slaen van ons volck nu lest in Brasil.

Sr. Root.

S. Root. **I**ck wenschte datse alle bijf nagebleven waren / maer dat komt van lang dzalen / en vind ick dat deur gaens dat het selve seer schadelijck is / in alle Handelingen van Vrede en Houwelijcken / want den Dupbel soeckt alijt daer tusschen te komen / die te beletten of op die Ackers zijn Zaet te saepen. Een goet Exempel booz alle Potentaten datse geen occasie versupmen of booz by laten gaen.

Sr. Groen. **S**eghme toch eens / wat speculatiën vallent der by de Portugesen opt in-nemen van Angola? En in wat maniere is dat een beletsel van de Vrede?

S. Blau. **D**atse daer deur nu weder Meester zijn / of in handen gekregen hebben / haer genoegsaem verlozen en van ons afgenomen Handel vande Swarten aldaer vallende: daer haer soo veel is aengelegen als aen eenigen Handel die wy hebben / en dienbolghens dewelcke sy niet missen konnen / en daerom oock niet willen: te meer om dat sy daer mede Castilien en onse West-Indische Compagnie, ghelijck als in haer gewelt hebben / of soodanich dat die haer niet missen konnen / in't Regart van haer Slaven of Swarten / tot de Cultuere van haer Landen in West-Indien ghelegghen / npt consideratie van 'tweleke sy de Onder-handelinge soecken te delapieren / om ondertusschen d'selbe plaets te Fortificeren en te Provideren / op avontuur of wy d'selbe op d'eerste Nieuwe-Handelinge wederom wilde hebben / en op haer wepgeringhe die met ghewelt weder wilde innemen.

Sr. Groen. **W**el wat Speculatiën vallen op't oprechten van de Portugael-sche Compagnie? in wat maniere is dat een beletsel van de Vrede?

Sr. Blau. **S**y meynen daer deur sekerlijck alle nootdrift van Immunitie / Volck / Vrijes en Coopmanschap / npt Portugal na Brasil te konnen en sullen senden / so tot verskeringe van haer Vlaetsen aldaer als tot stijbinghe van de Rebellen en afbreuck van ons of de West-Indische Compagnie / en wederom van daer alle haer Supcheren en andere Brasilsche Waren weder sekerlijck in Portugal te krijgen / sonder van onse Capers of de Castiliaenen genomen of gheslagen te worden: En delapieren daerom de Nieuwe-Handelinge / om datse eerst dat stuck willen vast setten / int werck stellen en de proef daer van nemen / om te styver daer na te konnen staen op'tgene sy int hooft hebben en ons meenen booz te leggen / op de eerste Handelinghe van Vrede.

Sr. Geel. **W**el wat dunckje van dat werck? sullen sy veertich Gallioenen konnen uptrusten alse boozgeven?

Sr. Blau. **O**m soo veel Gallioenen npt te rusten / daer behooren veel Jaeren toe: En die sullen ten minsten kosten veertich tonnen Gouts; en kan ick niet sien waerse het Volck sullen krijghen om die te mannen al hadden sy al de Schepen: want daer toe ten minsten thien dupsent Man van doen zijn: Doozts kan ick mede niet sien dat de Brasilschen Handel / al hadden sy die gheheel en
E ongeschent

ongeschent alleen soodanige kosten konnen dzaghen : en kan ick daerom niet ge-
looven dat sulcx eenich effect sal nemen : Maer dit wel / datse twintigh of der-
tigh goede Engelsche en Nederlantsche Schepen sullen sien te krijgen elck van
vier-en-twintigh stucken / met een deel Engels / Neerlants / en Oosters Boots-
volck daer by / daerse haer goederen / Soldaten en Ammunitie na Brasil sullen
senden / en dat in Blooten van vijftien ofte seshien / en dat den Coning by elcke
Bloot vijf of ses Gallioenen daer by sal doen op zijn koste : ende dit is haer doe-
nelijck. 't Is oock te gelooven dat sy dooz dat middel tot haer voornemen sul-
len komen / sonder dat wy of de Zeeusche Kapers die Blooten sullen konnen ne-
men / of slaen. Dan den tijdt sal 't best seggen.

Sr. Root. Maer segme doch aens / wat speculatiën vallen by de Portugesen
op 't leste slaen van ons volck in Brasil ? en wat hinderpael is dat van de Breda ?

Sr. Blau. Daer uyt beslypten sy / datse nu volkomen Meester van 't platte
Landt van ons Brasil zijn en sullen blijven so lang sy willeu : als haer vooz beter
Soldaten houdende om dat te bewaren en te defenderen / als d'onse om haer dat
weder af te nemen of daer uyt te slegen : en werden sy dienvolgens te meer daer
dooz in haer desseyn gestercht : en trineren daerom de handeling om dat sy eerst
gaerne de Rebellen van alle nootduft souden voorszien / en haer Forten en Gar-
nisoenen in Brasil verstercken / op avonture / dat de Heeren Staten Generael
van desen Staet / haer nieuwe versoek op de nieuwe handelinghe niet kon-
nende toestaen / nieuwe forse na Brasil souden / om haer aen te tasten / en sy desel-
ve soude konnen resisteren : en is uyt dese leste en oock d'eerste ongheluckige res-
contre grootelijcks te presumeeren / dat alle d'andere van deselve natuer sullen
zijn : en ben daerom van gheboelen datcet best waer dat wy maer alleen onse
plaetsen daer wel beset hielden / en andere Procedures by der handt namen / om
het onse daer mede met gemack wederom te krijgen / ghelijck ick hier na noch
sal aenwijsen.

Sr. Geel. Wel wat speculatiën vallen by ons op de Kaperij ? ende wat hin-
derpael is dat van de Breda ?

Sr. Blau. Men heeft die by de Hooge Regeeringe des Lants toegestaen en
geconsenteert op 't schoon voortbrengen en aengheben van die van Zeelandt en
haer faborijten / datmen Portugal daer dooz soude dwinghen tot het faciliteren
vande begonnen handelinghe / en het toestaen van het versoek van de Compag-
nie / aengaende Angola, St. Thome, de ghe-epschte Beesten en eenighe andere
Poincten meer ; siende dat haer Ambassadeur van zijn ghesustineerde niet en
wilde wijcken / ende om daer deur de bozdere quade desseynen vande Portuge-
sen mede te breken / die men voorszeker hielt datse vooz hadden tot nadeel van de
West-Indische Compagnie / of haer versoek. Maer inder daet wast de Zeeu-
wen om wat anders te doen / te weten / om onder dat pretent haer eyghen parti-
culiere proffijten te be-oogen / en dat by de schadelijcke / schandelijcke / ongodde-
lijcke

lijcke en on-Christelijcke practijcke de Dieberij en Roobinge haer eben na-
sten middelen/en tot groote verachtering vande Bzede met Portugal/ en conse-
quentelijck het redzes vande West-Indische Compagnie: want in cas soo sp
welbaren en groote proffijten doen/ soo is niet daer aen te twijffelen of sp sullen
dooz haer creaturen dan oock wel weten te besteken/ dat de Bzede achterweghe
sal blijven / met den Ambassadeur al te harde Conditien booz te schrijben / die
Portugal nimmermeer sal aennemen / om alsoo haer particulier proffijt / booz
de welbaert vande Compagnie te bebozderen: en soo het qualijck uptbalt / soo
sal Portugal de Compagnie soo vzeemde Conditien boozlegghen die de Regee-
ringe van 't Landt niet sal willen aennemen / tot achterdeel vande Bzede. Ten
minsten wert de onderhandelinghe soo lange geschoyt tot dat men hier van eenige
effect of upthomste siet aen d'een of d'ander zijde.

Sr. Groen. Seghmen eens woxt in Zeelant soo sterck op de Kaep ghercet
als men hier sept?

Sr. Geel. Ja: heel dapper / ja niemant woxt daer byna booz een eerlijck
man ghehouden/ of moet daer weynich of veel in participeren/ ja 'tis de Hoofst-
Reering daer gewoorden: en zijnder alreede veel schoone Schepen upt/ en woxt
dender noch alle dagen andere toe gerust / en dat al op die frape / rechtbaerdige/
noodige en godsalige Reeringe/ soo sp dat noemen.

Sr. Blau. Wel ick hooz toe of geck was / en bid u segt mijn eens / ist waer
datmen sept/ dat de Magistraet van Middelborch selfs eenighe Schepen op de
Caep equipeert? of datse Mede-Reders of participanten met anderen daer
in zijn?

Sr. Geel. O Ja dat's seker / en jy meucht dat byp gelooben/ ia datse wel de
Princepaelste Reders of Participanten daer in zijn van heel Zeelant.

Sr. Blau. O God vergeten en foepelijcke daet! noyt booz desen by ons ghe-
hoozt noch gesien: Seker sp mogen met goet recht by dat Dupbels gebzoetsel
de Oprannen van Engelant gestelt werden / en met die te samen met goet fat-
soen Schantblecken vande Gerefozmeerde Religte of der Refozmatie genaemt
werden: En waer dooz de selve noch grooten afbzeuck sal liden en veel smaets
en spijs moeten uptstaen / en veel Opanden sal krijgen: wel wat kan den Dup-
bel al doen! als hem God de Heere dat toelaet / en haer in een verkeerde zin
obergeeft: schrickelijcke en jammerijcke exempelen / en datmen sulx siet onder
die die de booznaemste Pilaren vande Refozmatie willen zijn. Maer segme
eens hoe komt de Magistraet van Middelborgh daer toe / datse sulcken mis-
sach doet?

Sr. Geel. Dat sel ick u wel seggen: De Weef-Kamer aldaer heeft op haer
goedtbinden ontrent vijf Tonnen Gouts van haer Weef-Kinderen gelden aen
de West-Indische Compagnie op Interest gedaen/ die genouchsaem verlozen
zijn / dooz den vervallen Staet der selber: en sal sp die penningen met d'Inter-
resten

resten van dien/nootsaeckelijck moeten op brengen of vergoeden: alsoo volgens de Keure van de Stat geen penningen ter Weef-Kamer gelijck mogen werden als onder suffisante kautien: en om die penninghen nu ergens wederom upt te vinden buyten bezwaering van de Stat / soo heeft sy dat booz het beste middel geoordeelt: Alsoo men 'tboozlede Jaer gesien heeft / dat de Capers extraordinaris wel gebaren hebben: en hoe dat haer nu gelucken sal/ salmen sien.

Sr. Blau: Wel ick wil haer wel verskeren / dat sy van d'een quaet in noch ergheer sullen vallen / datse met haer rederpe niet banghen maer met de Kous weer 't'huys sullen komen / ende dien volgens datse al haer upt gelepde en opgenomen penningen ten achteren sullen baren: en dat konje oock wel daer upt afneemen / dat aen d'een zijde al de Sucker Molens in de Bahia verbzant zijn / waer booz geen van daer konnen geladen werden/en aen d'ander zijde dat Portugal nu booztaen al haer goederen na Brasil en al haer Supcheren van daer na Portugal met groote stercke Bloten sal senden en laten komen: Van 'tschaet haer niet. Ick gunt haer oock wel/en alle andere Capers. Sy zijn oock niet beter waert. O Edel Amsterdam! O Edele Regeringhe aldaer! die een Opant zijt van sulck ongodlijck en oneerlijck werck. Zijt verskeret / dat God Almachtich u daerom sal segenen / en Zeelant ter contrairie oochschijnelijck en hantastelijck straffen en bedzoeben: Siet dat met patientie wat aen: Met recht machmen de Zeeuwen by de Supcher Vlieden vergelijcken: en sy zijnt oock selfs / die gelijck als dzoncken daer van en dol daer op/ alijt daer om aen / by/op en in Swermen en sitten/ daermense niet van weeren kan als met breede Schoenlappen/en sulcke slagen daer me/datse daer van/ daer by blijven leggen: want ick hoor dat dese Kaperije haer hert soo beseten heeft/datmen heel Zeelandt deur byna nergens anders van hoorz spraken als van deselve: ghelijck men eertijds van de Tulpaen dede/en dat Jong en Out/ Mepsens en Knechten/ Rijck en Arm daer in Kreet/tot de Bedelaers toe/datmen inde Kerck onder 't'boozlesen Vrouwen en Mannen en Jongers daer van hoorz kouten; dat als men onder de Predicatie hoorz schieten / datmen dan al 't'Volck haer Hoofden siet samen steecken (o wat een schoone devotie! o wat een Chzistelijcke Vergadering!) d'een den andere vraghende offe niet weten of konnen gissen wat dat beduyt? en offer wel een Prijs op sou mogen komen? elck een daer op oock sijn oogen na de Kerckdeuren slaende/ om te sien of niet pemandt van buyten d'een of d'ander: boombzoot komt eyschen van een Rijcke Prijs / en dat niet siende datter veel soo bebzeest werden/ datter niet veel aen en scheelt of sy beschijten haer van angst en vrees dat haer een Kous 't'huys komt / en dat daerom oock de Predikant zijn Predicatie en Gebed moet verkorten / om haer met fatsoen upt de Kerck te helpen/als hebbende de leus daer van mede al wech / of sy souden hem daer alleen laten staen / soo begeerich zijnde om het rechte finael daer van te weten: is dat so?

Sr. Geel,

Sr. Geel. Sr. Blau dat ickje daer van sou vertellen al watter omgaet ick had tot morgen Middach wel werck/ maer ick bid u segh in eens wat speculativen ballen by ons opt afzanden van de Capitanpe van de Bahia? en wat hinderpael is dat vande Orde?

Sr. Blau. Dat wy daer by sien en aen Portugal toonen / dat wy oock alsoo haer Capitanpe van Rio de genero konnen af-zanden en dien volgens tene-mael haer Brasil ruineren en bederven/ soo datse geen nut noch proffijt daer van konnen trecken / soo wel als sy d'onzen. Doch volcht wederom daer upt dat Portugal nu de thien dupsent Kisten Supckers niet sal willen geben / die by de handelinghe booz desen al vast waren gestelt: en dat ten regarde van de voorsepde af-zandinge ende het nemen van soo veel Schepen/ dat ongelijck veel meer empozteert/ dat de handelinghe alleen sal retarderen: behalven dat de drie andere hinderpaelen/ die daer noch meer by zijn gekomen / als het slaen van ons volck by de Portugesen/ het oprichten van haer Compagnie in Portugal, en het equiperen van soo veel Capers hier te Lande teghen haer / dat mede sullen doen. Want wie kan den Ambassadent daerin ongelijck geben/ dat hy eenige Maenden tijt begeert / om zijn Heer en Meester alle gelegentheyt daer van te schryven? en op alle 'rselve naerden ordze te verwachten? oock op dat deselve in soo zwaer en wichtighe saecken/ het addys van zijn drie Staten des Lants daer op mach hoozen. Heeftmē zijn excuse booz dese geaprobeert dat hy niet konde inde handelinghe booztgaen dooz't innemen van Angola, sonder naerder last te hebben / waeromme soudemen hem zijn booznoemde versoek oock mede niet toestaen?

Sr. Root. Maer segh ons nu met een wat heeft Portugal met het selve booz? of wat is haer intentie in alle dese hare proceduren? oock watter te tenderen d'onse?

Sr. Blau. Dat kontje licht begrijpen: Portugal soecht daer dooz ons Nederlants Brasil wederom te krijghen / ende dat selfs by contract met de Heeren Staten en de Compagnie booz een kleynscheyt ende wy soecken dooz onse proceduren haer te dwingen om ons Angola wederom te geben / en alleen heel te laten behouden / ghelijck oock het Eplant van St. Thomee, mitsgaders te betalen de tien dupsent Kisten Supckers en te fourueren de geepsch te bersten. Daer upt nu een pder lichtelijck wel kan afnemen / dat den tijt moet afgewacht werden/ om te sien het effect van pders boozgenomen proceduren/ alsoo pertyen bepde op hoop leven dat de zijne sullen ghelucken en prevaleren. En kan ick upt alle d'omstandicheden van deselve proceduren / soo by d'een als d'andere boozghenomen/ als volbracht/ niet anders sien/ of Portugaels sullen d'onse overwegen/ of int korte ghesept/ dat Portugal haer Brasilien in spijt van al de Zeeusche Capers ter Zee met haer Blooten sal konnen assisteren/ ghelijck oock onse Rebellen / sulcx dat die ghestadich Meester sullen blyben van 'tplatte Lant van
onse

onſe Capitanijen/ende breeſ ick noch dit daer by dat al byanden wy de Capita-
nije van Rio Genero oock af/ en datſe niet een Riſt Supckers upt Braſil kregen/
dat ſijt daer ons ſal ſoecken te verdueren: dienbolgens ſien ick deſe zwaarigheyt
voor ons/dat Portugals ſpeculatiën op alle hare en onſe Proceduren ſoodanich
ſullen zyn / dat ſy reſolveren ſal niet ons in geen bozdere handelinghe te treden/
ten ſy dat wy haer de reſterende plaerſen van ons Braſil voor een redelickheydt
willen verkoopen / en datmen bebinden ſal/dat ſy ten hooghſten niet meer als
thien duſſent Riſten Supckers/in thien Jaeren te leveren/ alle Jaeren een duſ-
ſent/ſal willen geben:en als men't aen onſer zijde wel oberlegt/ ſoo ſal ons noch
beſt zyn dat accoozt aen te gaen hoe eer hoe lieber/en dat om van de groote koſte
ontſlagen te werden/van ſoo veel volcks en Schepen bychteloos daer t'onder-
houden.

Sr. Vrolijk. De Dupbel op haer hert ! met deſe Schelmen/die Verraders
die eerloofe bedriegers/die Godbergeten Fielten/die Honden/ en halve Joden/
ſulck een accoozt te maken? dat ſel ick inder eeuwigheyt niet liden: De Com-
pagnie van Weſt-Indien ſoo te laten vergaen / die ons ſoo veel dienſt ghedaen
heeft/dat ſoude tot boven inden Hemel ſchrepen: dat ſoude den toorn Gods van
daer ober onſen heelen Staet halen en zwaer opbreken: Hoe ſoude de Heeren
Staten dat tegen de Compagnie/alle hare andere Onderdanen en buytenſants
tegen een pegelijck konnen verantwoozden? Hebben die niet/in't opzichten van
deſelbe Compagnie beloofte/die te maintineren tegen alle Keſers/Konlghen/
Republiquen/Vorſten/Patien en Volckeren/wie het ſoude moghen zyn? ende
by alle handelingen en Contracten met deſelbe; ſouden ſy daer by niet haer eer
en Reputatie ſo buyten als binnens Lands/geweldigh te kozt doen? en een eeu-
wige blame op haer hals halen? datſe niet machtigh waren tegen die Honts bot-
ten de Portugesen haer Onderdanen te beſchermen? of een deel Portugesche
Canaille en Slaven/die tegen haer gerebelleert zyn/te dwingen? ſoep wat eeu-
wige ſchande ſoude dat zyn? hoe ſouden ſy al dat zware ſuchten van ſo veel we-
duwen en woefen/die daer by verkozt ſouden werden/ſo d'een Ooz in en d'ander
Ooz upt laten gaen? ſonder haer daer ober eens t'ontſetten? wat ſouden dan
voortaan alle haer beloften en Contracten met haer Ingeſetenen te achten zyn?
ſeker niet een ſtront: ſouden ſy ſoo oberboozt byrupen onſe Nederlantiſche Collo-
nie in Braſil? die deſen Staet en haer Ingeſetenen Jaerlijcks meer als thien
Millioenen waerdigh is? ſouden ſy ſoo licht opſchieten een bande beſte ghele-
gentheden ter werelt om met duſſenden van haer verarmde Ingeſetenen te be-
nificeren / en daer de koſt te doen winnen? ſouden ſy ſoo kleyn achten en alwil-
lens verwaerloofen de beſte ghelegentheyt bande werelt/ om de Gereformeerde
Religie in Braſilien onder die arme blinde Heydenen te planten? weten ſy wel
dat d' Ingeſetenen van deſe Landen daer by ſoude verlieſen meer dan dertigh
Millioenen? daerom wech wech met die malle pzaet/ 'thangt noch en ſluyt/ en
'tmach daerom oock ſoo niet gaen.

Sr. Blau.

Sr. Blau. Wel Sr. Vrolick hoe/ treck jy jou dat soo an? hoe baerje dus daerom? 'tzijn immers maer discoursen/giffingen en boozslagen/daer meughelijck niet eens van vermaent noch op gedacht sal worden; in allen geballe elck heeft zijn opinie/en is dat soo mijn gheboelen en advijs / en ick geef dat nochtans om een beter. Ondertusschen seght my hoe wou jy't aenleggen/dat het beter was vooz de Compagnie en d'Ingesetenen van dese Landen?

Sr. Vrolick. Ick wou datse mijn weer Capiteyn woude maken/op een van haer beste Schepen/en dan Commissie geben om eensloegs daer me na Lisbon te gaen/ en den Coning te bzhagen of hy aen de Compagnie haer plaetsen van Brasil met Angola wederom wou geben of niet/en so hy dat wepgerde/ hem den Oozlog aen te seggen; ick sou dat met sulck een couragie en licht hert doen/ als de Boeren de Kinderen maken/en mijn hant daer niet eens om verdzayen.

Sr. Groen. Wel: sou dat daer mee ghenoech zijn / en de Compagnie haer Landt weer hebben? En hy wepgerde dat / souden wy so stracks met hem in Oozlogh treen? weetje wel wat daer al aen vast is? en waer toe die onkosten? is hier niet zijn Ambassadeur / diemen daer ober kan aenspreken? en dat bzhagen? kan men hem niet al seggen en bzhagen wat men den Coning wil bzhagen en segghen? en ick bid jou wat Oozlogh souden wy teghen hem aennemen? Ist niet beter datmen eerst siet of den Ambassadeur noch ghenegen is met ons t'accozderen? en so ja datmen daer ober met hem dadelijck in handeling treet? en de Bzede sluyt alst pet by komt? Mogelijck soecht hy niet liebers: want hy kan immers oock wel dencken dat een goet accoozt vooz zijn Heer best is.

Sr. Vrolick. Maer wat heetje Bzede sluyten alst pet by komt?

Sr. Groen. Als hy ons wil wederom doen geben alle onse verlozen plaetsen en Landen van ons Nederlands Brasil.

Sr. Vrolick. Wel wat seghje vande thien dupsent Bisten Supckers / daer men vooz desen ober geaccozdeert was/dat hy mede geben soude?

Sr. Groen. Daer in sal hy mijns achtens zwaarighepdt maecken/om die nu toe te staen/en dat soecken t'excuseren / met het af-bzanden van de Capitanije van de Bahia en het nemen van soo veel Portugesche Schepen; en soude ick daerom van advijs zijn/dat men dien epsch veranderde in een epsch van Slaven van Angola, en daer vozen bedongh waert moghelijck soo veel Slaven vyz van alle Tollen/daer aen voozt van onse Schepen / te leveren in thien Jaren/alle Jaer een dupsent: om die te ghebzuypchen in ons Nederlandts Brasil; daer se de Compagnie wel bijstich Commen Gouts by verhoopinge / en wel drie of vier mael soo veel sullen woert zijn/alsmen die ghebzuypcht als ick wel weet / en hier niet en wil seggen.

Sr. Vrolick. Wel wat seghje voozts van Angola en St. Thomee?

Sr. Groen. Ick oozdeel/ dat hy aldien hy daer vast op blijft staen/dat hy de Jurisdicte van bepde die Plaetsen wil behouden / mits dat den handel ebenwel.

Wel aldaer ons en de Portugesen gemeyn sal blijven ; doch dat wy upt Angola geen meer Slaven sullen halen / als vooz ons Nederlandts-Brasil, dat wy dat soo behoortet'acorderen sonder omsien 'tsp dat hy de tien dupsent Slaven vooz de Supcheren wil geben of niet.

Vrolick. Als dan daer mede de princepaelste differenten bebedicht waren / soo beken ick dattet best was soo te accorderen : 't Is een goet out spreekwoort / Men kan niet altijd sijn wil hebben , De Handelinghe sou anders moghelijk weerom achter blijven / Men moet toetasten alst tijdt is : en ghelijck daer nu weer de seste hinderpael in de weegh is gecomen / namentlijk / het innemen van 't Fort op St. Thomee, soo mochter noch grooter komen die ons alle hoop benam van Accoort.

Sr. Blau. Maer hoe woujet dan voozts stellen / om de Compagnie wederom op de bien te helpen ?

Sr. Groen. Dan most den Staet van't Landt de Compagnie alle haer schulden af-nemen / en daer van haer Obligatie passeren / af te lossen alst haer geliefde / en Jaerlijcks den Interest daer van betalen tegens vier ten hondert / ingaende een Jaer / na de volkomen Restitutie van al het Nederlandts-Brasil, mitsgaders de bebedinge van de Rebellen aldaer.

Sr. Vrolick. Wat Dupbel ! dat's een zwaer poinct : hoe raecht dat Halff ober den Dam ? daer dient wel een lustige nieuwe domme-krach toe.

Sr. Groen. Ja Sr. Vrolick, dat beken ick wel me / maer dat moet soo zijn : daer moet het Landt aen / of 'tis maer al wint watmen doet : wilmen de Compagnie helpen / men moet het ter degen doen / ofmen moet het laten : en als men dat stuck al by de keers besiet / soo salmen bebinden / dat het Landt dat behoort te doen : en om hier daer ober veel woorden te maken / dunckt my onnodigh te zijn / elck een weet dat wel ; en 't Landt sal dat by d'oprechtinge van de Compagnie wel rupm weer genieten / behalven dat de algemeene welbaert deser Landen / die daer in vooz een princepael deel bestaet / sulcks oock bereyscht : zijnde de Brasilsche handel / als die na behooren sal zijn ghefozmeert / en ghelijckmen wel kan / eens soo goet als d'Oost-Indische.

Sr. Vrolick. Maer wat raet tot de besettinghe van de Forten en stercke Plaetsen / soo in Brasil, als op de Kusten van Africa in Nieu-Neerlant en elders ?

Sr. Groen. 't Lant most dat oock tot haren last nemen / en dat besorgen : datse met twee dupsent bijf hondert Man of drie dupsent wel sal kunnen doen ; en mach het soo veel Volcks te minder hier in't Lant houden : welberstaende de eerste ses Jaren ; daer na sal de Compagnie daer selfs wel middel toe hebben / als upt mijn volghende redenen ghenouch is af te nemen.

Sr. Vrolick. Dat's oock al een zwaer poinct : ick breez dattet daer oock me haperen sal.

Sr. Groen. Niemendalle Sr. Vrolick, ick acht dat van klepne consideratie te zijn /

te zijn/om redenen als gheseyt / en 'tmoet oock wesen / want anders kan't niet gaen/sal de Compagnie recht geholpen werden.

Sr. Vrolick. Maer segmen eens hoe wiljet stellen met al de Bewinthebbers? d'onkosten van dien zijn groot / soudie daer oock al eenige veranderinge in willen maken?

Sr. Groen. Wel degelick : altemael moetmen die suspenderen of van haer dienst bedancken / ghelijck oock al haer Boeckhouders / Cassiers / Rekenmeesters en andere Dienaers die sp hebben.

Sr. Vrolick. Hoe die noble Basen/die gauwe Maets/die goede Patriotten/soo te cassen? en om ront upt te spreken soo een voet in haer gat te geben? af te dancken? dat sieter seker slecht upt/ avous eens gedroncken op't welbaren van de Compagnie/maer bedenckje wel daer op / want 'tis een ghewichtigh point/en 'tsel daer dapper op aen komen / en mijn dunckt ick hoor de Zeeuwen al schreeuwen.

Sr. Groen. A mop (en den Romer met Wijn ontfangen hebbende, seyde tegen Sr. Root) a vous Heer op deselve conditie alst my ghebzacht is) ende (die uytghedroncken, weder in doen lchencken en overghelevert hebbende seyde) Ja Sr. Vrolick, dat moet zijn/en daer heb ick my al langh op bedacht ; ja ick segg / dat dat soo nodigh is als Peper inde Pensen / en soo wel sal komen als Boter en Supcker inde Karemelck ; en keunje dat nou niet batten/ hier na selje dat noch wel doen/en dat oock prijsen : Wat heeft het Landt met haer te doen? als sp op haer kosten de Compagnie sal moeten weer op de bien helpen? wat Patient isser/die niet na zijn Doctors raet moet leveren? of wat Schipper die noot lijt/niet naer zijn Loots? En zijn oock als dan haer Pack-Huyfen onnodigh / alsje breder hoorzen sult/en sullen al t'samen wel mogen aen andere verhuypz werden.

Sr. Vrolick. Wel hoe salmen't dan maecken met al de Hoge Raden/Raden van Justitie en alle andere Officieren in Brasil? die souden immers al t'samen gecontinueert werden/niet?

Sr. Groen. O neen/maer oock altemael ghecasseert / alle die Officieren zijn oock t'eenemael onnodigh/en die onkosten te vergeefs/ behalven datse dooz haer oneenighedt confusie in de Regeringe brengen.

Sr. Vrolick. Wel: wilje't dan daer Vrouwen int wilt laten lopen? en laten elck doen wat hy wil? ick kan niet begrijpen hoeje't in't sin hebt / want daer moet immers een Directie en Regeringe zijn/en oock Boeck-Houders/soo wel in Brasil als hier te Lande.

Sr. Groen. Dat weet ick oock wel.

Sr. Vrolick. Wel hoe wiljet dan daer me stellen?

Sr. Groen. Dat sel ick jou wel seggen : 'tMaer te wenschen / dat de Heeren Staten Generael utwe E. C. Magistraet van Amsterdam daer toe Committeerden/en dat sp dat wilde aen nemen / want als dan waer de Compagnie soo
D
secker

secker geholpen als wy hier sitten. 't Waer oock meer als billich/ soo int Regart dat sy 't meeste daer toe moet en sal contrbuieren/ en dat haer Inghesetenen wel stijf de twee-derde part daer by zijn geinteresseert/ als ment recht gingh examineren/ als ten aensien/ (niemandt te na ghesproken) dat sy de abielse van alle daer toe is/ ende de alderbeste gelegentheydt daer toe heeft/ als hebbende in haer Stadt de alderkloechste en wijsste Coop-lupden van de heele Werelt/ van welkers goede en heylsame Advijzen sy haer alle dagen kan laten dienen;

Deselbe (seegh ick onpartydigh gesproken) behoort men de heele Directie en Regeringe immers vooz d' eerste thien Jaren op te dragen: Maer gheconsidereert dat aen d' een zijde die van Zeelandt upt enckelenijt/ en aen d' ander zijde de Bewinthebbers om haer eppen proffijt/ daer Dupbels tegen sullen zijn/ so segh ick/ dat de Directie en Regeringe vooz de eerste thien jaren/ by de Heeren Staten Generael of eenige upt de Jaren daer toe gecommitteert/ moet blijven/ ende dat die / onder correctie in alle Zee-steden de Magistraet der selver dienen te Committeren en t' authoziseren/ om van tijdt tot tijt hare Resolutie te executeeren het welke dan byten koste vande Compagnie kan geschieden.

In alle Zee-steden is maer noodigh daer Camers zijn/ datter een Boeckhouder gestelt wert / om de actien die dagelijcks verkocht werden op en af te Schrijven/ en Acte daer van te passeren/ deselbe kan oock Gecommitteert werden/ tot den ontfangh van d' uptgaende en inkomende Upsente/ Item om de Depesches van alle d' uptgaende en inkomende Goederen te passeren/ en voozts alle andere Brieven en Acten noodigh zijnde: en soo by dat niet alleen kan doen/ soo mach by noch een knecht of twee tot hulp nemen: en dese kosten moeten gedaen werden tot laste vande Compagnie/ daerinne dat men al mede moet menageren naer gelegentheyt van saken. Hier neffens konnen nu upt de respective Magistraten een/ twee of drie Personen Gecommitteert werden/ om t' gene vorder dagelijcks van node sal zijn te delibereren/ waer aen elck een sich sal mogen addresseren/ die sulcx van node sal hebben: die dan of dagelijcks een upz of twee/ of weeckelijck twee of drie mael konnen vergaderen/ na dat het nodigh sal zijn: en souden sy dat upt liefde moeten doen / of altydt byten koste vande Compagnie: maer haer bode of Kamer-Dienaer/ moet mede de Compagnie betalen: elck Magistraet soud oock daer toe een bequame plaetse op haer koste moeten versorgen: geen vorder Packhupsen heeft de Compagnie van nooden/ overmits dat in't Schepen en lossen der goederen na en van Brasil eben deselbe voet ghehouden moet werden / als die van d' andere Kooplupden na en van alle andere Landen: dat is dat elck een zijn goedt upt zijn Hups of Packhups aen voozt sal mogen senden van 't Schip dat na Brasil gaet/ en wederom zijn Suprkeren en andere waren/ die hem van daer werden gesonden/ upt dat Schip doen lossen en regelrecht t' hups bzingen dat van daer komt / behoudelijck alleen dat deselbe by de Gecommitteerdens van de voozst Heeren Directeurs behoerlick werden

werden ghevisiteert. Welcke Visiteurs mede tot koste bande Compagnie dienen betaelt te werden/ten ware datmen de respectibe Chersers van v' Admirallitepten daer toe Committeerde,

Ende mögen insonderheyt d'uptgaende goederen na Brasil niet veel meer bezwaert wezden/als die na andere Landen gaen/sulcx dat alle bozdere recognitie dienen afgeschafft te werden : en dat om de Negotie en Traffique op Brasil daer dooz te doen wackeren/en de Populatie en culture te bozderen/die op het hoogste dat bereyscht.

Tot dien eynde sal oock hoognoodigh zijn/dat elck een die wil/ sal vermogen/upt andere Landen alsulcke goederen/ (doch met Schepen hier te Lande t'hups hoozende) van daer na Brasil senden ofte bzenghen als hem goet sal duncken/ en dat hy daer van maer in Brasil van inkomste soo veel meer sal betalen / als hier bedzaeght des Lands inkomende en weder uptgaende Tijfenten/ en meer niet/ en dat al mede om reden boozschzebe.

Wengaende de Supcheren en andere Brasilsche Waren/ daer van en behoort men/van uptgaen daer te Lande en inkomste hier te Lande/om ghelijcke redenen/niet meer te geben als een kleynigheyt/ te weten/ maer ses gulden van elke Kist Blancos/ drie gulden van elke Kist Mascobados / en twee gulden van elke Kist Paneelen/en van alle d'andere goederen naer adbenant.

Wat de Regeeringe in Brasil belanght / daer toe is booz eerst maer een Man van doen/van ghesondt oordeel / goede experientie/ een eerlijck en bzoom leben/ zijnde de Beresmeerde Religie toegedaen/en een goet Patriot : aen dewelcke booz de eerste thien Jaren al het Bewint of al de Directie daer bevolen wert ; deselve sal hem van tijd tot tijd konnen laten dienen van't adbijs en den goeden Raed/van d'outste en verstandigste persoonen aldaer/buyten koste bande Compagnie / en behoort die oock met een kleyn tractement sich te laten contenteren : daer hy zijn eenige wepnige persoonen meer van roode/als een Ontfanger Generael/Fiscael/Commissaris bande Monstering / oock een bande Magazijnen en 't Beschut/eenige Boeckhouders/en noch wepnig andere:en mijns oordeels soude de Gouverneur oock daer inne dapper konnen menageren / daer ick nu hter niet van spreken wil : hy moste oock gheauthoziiseert zijn / om van tijdt tot tijdt alsulcke provisionele Ordonnantien daer te moghen maerken/ als hem tot dienste bande Lande/Populatie/Culture ende vermeerderinge bande Negotie doch met adbijs van de beste en verstandighste aldaer/noodigh sal duncken.

Den handel bande Swerten moet de Compagnie / om seer ghewichtige redenen/alleen behouden.

Boozts ist noodigh dat elck een van dese Landen by sal staen/ 't sy met eygen of gehuerde Schepen/of die op Bracht derwaerts gaen/ zijne goederen upt dese Landen naer Brasil te senden/en wederom van daer herwaerts te laten komen : welberstaende dat deselve wel int heengaen/in Vranckrijck, Engelant, Spagnien,

Yrlandt, de Eylanden van Canarien, en Madera, vermoghen sullen aen te loopen en daer eenige goederen in te nemen/maer gheensints in't wederkeeren/om eenige Brasilsche goederen daer te lossen.

In Brasil en dienen in geenderley manieren zware lasten op d'inkomende en uytgaende goederen ghestelt te werden / ja na mijn abbijns niet meer als hier te Lande / uytgenomen op de goederen die van andere Landen daer werden ghebracht/als ick heb gesept/ die alleen soo veel meer van inkomsten daer behoorden te geven als hier d'inkomende en uytgaende Lijfente bedraecht.

Sr. Geel. Noch kan ick al niet sien waer de proffijten van daen sullen komen/daer het redzes van den verballen Staet vande Compagnie nochtans eygentijck in bestaet.

Sr. Groen. Ja: maer ghy en hebt my noch niet uytgehoozt: tot dien eynde sal van noode zijn / dat de Participanten op nieuws wederom soo veel Capitaels fournieren / als tot de Negotie van Guinea van noode is / dat ick gisse op twintigh of vier-en-twintigh Tonnen Gouts: en op datse moghen verseeckert zijn dat die penningen nerghe anders toe gheemployeert sullen werden/als tot de voorszeyde Negotie/soo dienen by haercluyden/eyghen en bysondere Directeurs daer toe Becommiteert te werden; dewelcke haer verbinden sullen/niet eenen stupber daer van/noch vande proffijten van dien / anders te besteden of uyt te keeren als volgens haer instructie.

Ende om de Participanten daer toe willich te maken/sal van noode zijn/ dat by de voorszeyde Directeurs/alle Jaeren precijs van dat nieu Capitael/ den Interest betaelt wert tegens vijf ten hondert: waer deur dan gebeuren sal / dat veel andere personen/voorz de Participanten die sulcx ongelegen komt / daer toe de penningen sullen presenteren te fournieren: sulcx dat dese bylage een saecke is/daer de Participanten int minste geen zwaarigheyt in hebben te maken.

De voorszeyde Directeurs sullen gehouden zijn / volgens haer instructie/ uyt de gedane proffijten voorz eerst te betalen de gheseyde Interest/ daer naer aen deselve Participanten de resterende proffijten: en op datmen die mede soude mogen sufficiant maken om Jaerlijcx d'Interesse van't groot Capitael te betalen/soo kanmen d'inkomste vande uytgaende en inkomende goederen daer mede by leggen/gelijck oock alle andere proffijten: en rekent nu de proffijten van Guinea op ses Tonnen Gouts/die van Nieu-Neerlandt en de Caribische Eylanden op een Tonne Goudts / d'uytgaende en inkomende Lijfente hier te Lande en in Brasil op drie Tonnen Gouts Jaerlijcks / maeckende te samen thien Tonnen Gouts Jaerlijcx: ick braghe nu of daer uyt niet d'Interesse van het nieu en out Capitael/ en andere ghenoomde klepne onkosten sullen kunnen ghebonden werden? en of daer deur niet voorz eerst de verballen staet vande Compagnie weder opgerecht sal zijn? en dienvolghens der selver Actien op prijs van haer Capitael sullen loopen?

Sr. Geel. Hier uyt kan ick nu wel soo veel sien gelijckje seght : maer gheen-
sints niet hoe die Actien op twee of drie Capitalen metter tijdt soude konnen
loopen.

Sr. Groen. Ick sta u dat toe : maer ick vrage u / als men konde maken dat
de Compagnie boven de ghenoomde proffijten / Jaerlijcx uyt Brasil noch twee
of driemaal soo veel meer trock / kanje dan wel sien dat haer Actien consequen-
telijck mede op twee of drie Capitalen sullen loopen ?

Sr. Geel. Ja : wie soude dat niet konnen sien ? een kint sou dat sien : maer
meenje ter goeder trouwe dat men de Compagnies proffijten in Brasil so hoogh
soude konnen brengen ? en noch soo klepne belastinge daer op alles stellen ? dat
geen belastinge mach genoemt werden.

Sr. Groen. Ja en noch hooger : welverstaende in thien Jaren.

Sr. Geel. Maer soo wilje dan de Supckeren aldaer in 't Landt geweldig be-
zwaren / en groote lasten d' Ingesetenen opleggen / van Accijsen als andersins.

Sr. Groen. Neen seker : niet meer lasten als ick u heb genoemt / ja moghe-
lijck geen met ailen / om de Negotie / Populatie en Culture daer door met ghe-
wilt te abanceren.

Sr. Geel. Ick en kan my niet versinnen hoeje dat dan stellen wilt / ick bidje
seghme dat.

Sr. Groen. D. V. sult my dat ten besten houden / dat ick dat niet en doe dat
hou ick noch secreet.

Sr. Geel. Wel : wat 's dat gesept ? hoe soumen 't dan weten ? of in 't werck
konnen stellen ? of konnen gelooven watje seght ?

Sr. Groen. Ebenwel ben ick niet van sin u dat soo te openbaren : en ick heb-
ber mijn reden toe : hier naer selje dat noch wel hoozen.

Sr. Geel. Ick achte dat het niet vast en gaet en datje 't daerom laet.

Sr. Groen. En ick weet dat het al vast gaet : en vzaegh u of door so een open
vrijen en onbelasten handel op ons Nederlants Brasil, niet in thien Jaren tijds
over de hondert en vijftigh Supcker- Molens met haer Partidos aldaer sullen
ongerecht werden ? en offer in die tijdt dan niet wel vijftigh duysent Menschen
hier uyt het Landt en uyt Engelandt en andere Landen daer heen sullen gaen
wonen ? ja oock niet meest alle d' Inwoonders van de Caribische Eylanden ?
alsoo sy daer beter gelegentheyt sullen hebben om Toeback, Wolle, Suycker, In-
digo, en andere Vzychten te winnen als daer : ick vzaegh u oock offer dan veel
Soldaten van doen sullen zyn / tot besettinge van de Forten / en verskeringhe
van 't Land / tegen de Rebellige Portugesen ?

Sr. Geel. Spreekt klaer uyt so kanmeje verstaen watje seggen wilt en dan
sal ick u oock antwoorden.

Sr. Groen. Dat sal ick wel laten : 't Is oock noch veel te vzaegh : maer hout
dat soo seker als den dach.

Sr. Gecl. Wel souje wel selfs na Brasil willen gaen / en dat altemael so in't werck stellen ? en effectueren ? want met seggen ist niet te doen / en oock niet genoegh.

Sr. Groen. Ja ick seker by ghebzeck van een beler / en dat alleen upt liefde / om de Compagnie weer op de been te helpen : en d'eer daer van te hebben.

Sr. Vrolick. Dat's nu al wel / als de Vzede met Portugal gesloten wort / en dat wy soo ons verlozen plaetsen in Brasil wederom krijghen : maer wat raet daer toe / soomen geen Vzede maecht ? 'tsp dat Portugal niet anders wil handelen als om ons die af te kooppen / of dat wy geheel Angola St. Thome met de tien dupsent Aisten Supckers willen hebben / en dat sy daer niet aen en willen / wat dunckje isser dan noch wel raet toe ?

Sr. Groen. Ja ebenwel wasser noch raet toe / om de Compagnie aen haer verlozen plaetsen van Brasil en daer mee allken wederom op de been te helpen.

Sr. Vrolick. Wel : weet je dan ander raet daer toe / als met Portugal in Oozlogh te treden ? en met een Leger van twaelf dupsent Man op nieu naer Brasil te gaen ? en 'theele Landt daer mee in te nemen ?

Sr. Groen. O Ja.

Sr. Vrolick. Wel laet ons die eens hoozen / ick ben belust daer toe.

Sr. Groen. Dat is noch te bzoegh daer van te spzecken ; wy sullen dat uptsetten totter tijdt datmen weet datter geen apparentie en is / om by accoozt met Portugal ons Nederlandts Brasil weerom te krijgen / en den bzyen handel op Angola, soo veel daer toe van noode is.

Sr. Vrolick. Maer wat meenje sal den Coning van Portugal nou noch wel met de Heeren Staten willen handelen ? en aen haer de verlozen plaetsen restitueren ?

Sr. Groen. Ick gheloof ja en oock seer gaerne booz alsnoch : hebbende nu wederom gekregen Angola en St. Thome, welke twee plaetsen hy en heel Portugal altijd ghesustineert hebben dat haer met onrecht waren afghenomen / en waer ober soo quaet bloedt tusschen haer en de Compagnie was gegroept / jaemen mach wel segghen / dat dat d'oozsaeck is gheweest van al dat onheyl dat in Brasil is boozgeballen : dan ick bzeese oock dat Portugal niet meer daer by sal willen geben / als alleen den bzyen handel in Angola boozt Nederlands Brasil alleen : en soo wy langh willen wachten / dat wy daer naer daer toe niet en sullen kunnen geraken.

Sr. Vrolick. Maer genomen den Ambassadeur wort gebzaeght of hy noch gesint is te handelen / en hy sepd al weer dat hy naerder last eerst hebben moet van zijn Koning / wat raet dan ?

Sr. Groen. Men kan hem dat niet qualijck afnemen / maer ebenwel so soude ick goet binden / dat de Heeren Staten resolbeerden ; alsnu te bzeede te zijn met de restitutie van de verlozen plaetsen in Brasil, en de bzye Commertie in Angola
en

en Sr. Thome alleen sonder meer / of datmen alles sal moeten stellen alst was ten tijde dat Don Iohan de vierde, met gemeen consent van 'tgantsche Koningrijck van Portugal tot Coning wiert verklaert en gekroont / en daer op met hem een eeuwighe Vrede te sluyten / en dat hy daer op des Konings ronde verklaringhe met ja of neen in den tijdt van ses maenden soude moeten aen haer overleveren.

Sr. Vrolick. Hem noch soo veel tijdt te geben?

Sr. Groen. Ja : dat kan anders niet zijn / die tijdt heeft hy daer toe van doen.

Sr. Vrolick. Wel in Gods naem dan / als't de Heeren Staten oock so verstaen : wat de Heeren wijzen dat moetmen prijsen, 'tgelt my maer de Wagenhuer Ick hebber geen gebreck by.

Sr. Groen. Messieurs mijn tijdt is verlopen ick moet gaen / jz blijft noch hier acht ick / Adieu.

Sr. Vrolick. Adieu Sr. Groen. Maer Sr. Blau. jz blijft hier immers doeje niet?

Sr. Blau. Lustje een Verkeertje soo blijf ick.

Sr. Vrolick. O Ja : hier je Varchen geeft ons het Verkeer bozt.

Sr. Geel. Adieu Messieurs ick ga met Sr. Groen.

Sr. Root. En ick blijf noch wat hier ick moet dit spul wat aensien / al-hoe-wel dat ick't niet en ken.

Sr. Vrolick. Kanje noch niet Verkeeren? o liebe salige Man / hoe raekje dan noch deur de werelt.

E Y N D E.

The first part of the book is devoted to a general
 description of the country and its inhabitants.
 The author describes the various tribes and
 their customs and manners. He also mentions
 the different languages spoken in the country.
 The second part of the book is a history of
 the country from the earliest times to the
 present. The author relates the various wars
 and revolutions which have taken place in
 the country. He also mentions the different
 governments which have reigned in the
 country. The third part of the book is a
 description of the different parts of the
 country. The author describes the different
 mountains, rivers, and lakes. He also
 mentions the different cities and towns in
 the country. The fourth part of the book
 is a description of the different plants and
 animals in the country. The author mentions
 the different kinds of trees and plants which
 grow in the country. He also mentions the
 different kinds of animals which live in the
 country. The fifth part of the book is a
 description of the different minerals in the
 country. The author mentions the different
 kinds of metals and stones which are found
 in the country. The sixth part of the book
 is a description of the different arts and
 sciences in the country. The author mentions
 the different kinds of arts and sciences which
 are practiced in the country. The seventh
 part of the book is a description of the
 different religions in the country. The author
 mentions the different kinds of religions which
 are practiced in the country. The eighth
 part of the book is a description of the
 different laws in the country. The author
 mentions the different kinds of laws which
 are practiced in the country. The ninth
 part of the book is a description of the
 different customs in the country. The author
 mentions the different kinds of customs which
 are practiced in the country. The tenth
 part of the book is a description of the
 different manners in the country. The author
 mentions the different kinds of manners which
 are practiced in the country.

E Y M D E

50% P

44M500HJ2V906

F649
A528t

22
↓

